

Українська бібліотечна асоціація

**Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв**

**VIII Міжнародна науково-практична
конференція**

**«Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта:
стратегічні орієнтири»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

27 лютого - 2 березня 2018 року,
сmt. Славське Львівської обл.

Київ 2018

УДК 378:02](477+4)(063)

М58

VIII Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта: стратегічні орієнтири» : збірник матеріалів / Укр. бібл. асоц. ; редкол. : В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2018. – 88 с.

ISBN 978-966-97740-1-9

Наукове видання вміщує доповіді та виступи учасників міжнародної науково-практичної конференції Української бібліотечної асоціації – відомих науковців та фахівців, що представляють бібліотеки і вищі навчальні заклади.

У матеріалах збірника розкрито євроінтеграційні тренди модернізації бібліотечно-інформаційної освіти, її орієнтири у контексті трансформації бібліотек в центри організації управління знаннями, розвиток бібліотечної освіти в незалежній Україні та співпраця науково-освітніх шкіл, формування професійних компетентностей майбутніх фахівців, у тому числі інформаційної культури, питання дистанційної освіти тощо. Окремою проблемою конференції стали прикладні аспекти інформаційного пошуку. Низку статей присвячено цінностям та іноваційним підходам у діяльності сучасних бібліотек.

Рекомендовано до друку Президією Української бібліотечної асоціації, протокол №2 від 20 лютого 2018 р.

Редакційна колегія:

В. С. Пашкова, доктор історичних наук, доцент

О. В. Воскобойнікова-Гузєва, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник

В. В. Загуменна, кандидат педагогічних наук, професор

І. О. Шевченко, кандидат педагогічних наук, доцент

Я. Є. Сошинська, кандидат історичних наук, доцент

© Українська бібліотечна асоціація, 2018

© Автори, 2018

Зміст

Розділ 1. Безперервна інформаційно-бібліотечна освіта: європейський та національний контекст.....	34
<i>Соляник А. А.</i> Євроінтеграційні тренди модернізації інформаційної освіти в Україні...	5
<i>Гранчак Т. Ю.</i> Трансформація бібліотек в центри організації управління знаннями і орієнтири бібліотечної освіти.....	9
<i>Новальська Т. В.</i> Спадкоємність і співпраця харківської та київської бібліотечних науково-освітніх шкіл.....	15
<i>Бачинська Н. А.</i> Розвиток бібліотечної освіти в незалежній Україні.....	20
<i>Бандилко Л. Ф.</i> Інформатизація суспільства та тенденції розвитку бібліотечної освіти.....	25
<i>Євсюкова Н. О., Федяй С. І.</i> Безперервна система підвищення кваліфікації бібліотечних працівників як один із чинників інноваційних змін у бібліотеці.....	28
Розділ 2. Організація і методика підготовки фахівців: виклики часу...	34
<i>Шуляк С. О.</i> Формування професійних компетентностей майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи в умовах дуального навчання.....	34
<i>Стрелець Н. О.</i> Дистанційна освіта як можливість підвищення кваліфікації бібліотечних працівників.....	37
<i>Василенко О. М.</i> Підвищення кваліфікації фахівців як складова імплементації міжнародних стандартів у роботу бібліотек.....	41
<i>Хімич Я. О.</i> Формування інформаційної культури студентів та запобігання плагіату....	45
<i>Сошинська Я. Є.</i> Самостійна робота як важливий компонент сучасного освітнього процесу.....	49
<i>Сошинська В. Є.</i> Вивчення проектної діяльності бібліотек та інформаційних установ у Київському університеті імені Бориса Грінченка.....	52
<i>Лубенець О. В.</i> Культура бібліотекаря як невід’ємний чинник професійної діяльності.....	54
<i>Деревець Ю. М.</i> Ресурси віддаленого доступу як засоби науково-освітнього процесу...	58

Розділ 3. Інформаційний пошук: прикладні аспекти.....	62
<i>Кириленко О. Г.</i> Уніфікація засобів лінгвістичного забезпечення бібліотечних інформаційно-пошукових систем: проблеми та перспективи.....	62
<i>Муравйова В. М., Набхан Ю. О.</i> Фасетна класифікація за УДК як основа інформаційного пошуку.....	64
Розділ 4. Сучасні бібліотеки: цінності, інновації, розвиток.....	67
<i>Кириленко О. Г., Литвинова Л. А.</i> Міжнародне законодавство з інтелектуальної власності щодо діяльності бібліотек в європейському правовому полі.....	67
<i>Сидоренко Л. Л.</i> Роль Миколаївської ОУНБ ім. О. Гмирьова у підтримці принципів медіаграмотності та академічної доброчесності в регіоні.....	71
<i>Якубенко Я. А.</i> Доступ до інформації як головна цінність бібліотек.....	74
<i>Мищанин Н. М.</i> До проблеми консолідації інформаційно-комунікаційного простору мережі освітянських бібліотек України.....	78
<i>Шостак В. М.</i> Важливість педагогічних методів у бібліотеках.....	81
<i>Мотько А. О.</i> Діяльність Української бібліотечної асоціації з розвитку бібліотечної справи.....	85

Розділ 2. Організація і методика підготовки фахівців: виклики часу

УДК 378.091.2:02+378-022.215

Шуляк Світлана Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент

ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»,

м. Миколаїв, Україна

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ В УМОВАХ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Конкуреноспроможність будь-якої держави на світовому ринку та якість життя її населення напряму залежить від рівня професійної підготовки кадрів. Одним із провідних світових лідерів у сфері підготовки кваліфікованих кадрів на сьогодні виступає Європейський Союз, який завдячує цьому дуальній системі професійної освіти і навчання [4].

Термін «дуальна система» (*від лат. dualis – подвійний*) був введений у педагогічну термінологію в середині 60-х років минулого століття у Федеративній Республіці Німеччині – як нова, більш гнучка форма організації професійного навчання. Дуальність як методологічна характеристика професійної освіти передбачає узгоджену взаємодію освітньої та виробничої сфери з підготовки кваліфікованих кадрів певного профілю в рамках організаційно-відмінних форм навчання [4].

Законом України «Про освіту» (стаття 9 «Форми здобуття освіти») дуальну форму навчання визначено як «спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти (в інших суб'єктів освітньої діяльності) з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору» [7].

Дуальне навчання відрізняється від традиційного навчання низкою ознак. По-перше, дуальне навчання зосереджено навколо рефлексії щодо робочої практики; це не просто опанування набором технічних навичок, але критичне мислення і навчання через досвід. По-друге, модель дуального навчання розглядає навчання як результат дії і рішення проблем у робочому середовищі, і, таким чином, зосереджена навколо живих проектів і проблем. Дуальне навчання також створює знання через загальну й колективну діяльність, яка

передбачає обговорення ідей і проблем, прийняття рішень [3, с. 140]. Пріоритетним завданням упровадження елементів дуальної освіти є максимальна синергія теорії та практики.

Проблематика дуального навчання у європейських університетах займає зараз одну з провідних позицій. Останнім часом все більшої популярності дуальна освіта набуває в Україні. В цьому контексті актуальним постає досвід кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» щодо реалізації дуальної освіти в процесі підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Запровадження дуальної освіти в процесі підготовки інформаційних фахівців є викликом часу та необхідністю вдатися до кардинальних змін, адже дозволяє забезпечити якісно новий рівень навчального процесу. Примножуючи кращі традиції і здобутки, колектив кафедри плідно працює над стратегією реформування вищої бібліотечної освіти. Особлива увага приділяється питанню підвищення якості навчального процесу з урахуванням максимально можливого наближення до потреб практики та орієнтації на європейські моделі професійного навчання. Сучасна концептуальна модель становлення бібліотечної освіти базується на принципах розвитку та укріплення партнерських зв'язків університету й бібліотек південного регіону України. Зокрема, запровадження в практику освітнього процесу досвіду угод соціального партнерства, що передбачає спільну з бібліотеками практикоорієнтовану модель підготовки бібліотекаря нової формації.

Постійно здійснюється робота щодо використання інноваційних результатів діяльності бібліотек в навчальному процесі, участі бібліотекарів – практиків у розробках практичної частини освітніх модулів з фахових дисциплін, а також щодо максимального залучення студентів до практичної діяльності бібліотек регіону. Важливими суб'єктами новацій, в даному напрямку, виступають: університет, студент, бібліотека. Їх зусилля повинні бути максимально консолідовані.

Реалізуючи стратегію актуалізації дуальної освіти в контексті розвитку сучасного інформаційного суспільства, формування позитивного іміджу фахівців бібліотечної галузі, колективом кафедри впроваджено ряд ініціатив та проектів, активними учасниками яких виступають студентська молодь, викладачі кафедри, бібліотекарі-практики. Так, вже традиційним стало проведення спільних заходів з бібліотеками регіону: форумів, конференцій, круглих столів, семінарів. Систематичними є організація та проведення тренінгів і майстер-класів директорами бібліотек Миколаївщини та Херсонщини для студентів старших курсів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Бібліотеки регіону є постійною базою проходження практики студентів. Також почесним для

університету є той факт, що студенти зазначеної спеціальності є членами молодіжних секцій Миколаївської обласної бібліотечної асоціації та Миколаївського регіонального відділення Української бібліотечної асоціації.

Система запровадження дуальної світи реалізується шляхом укладання угод про співпрацю та угод соціального партнерства з бібліотеками-партнерами (Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека імені О. Гмирьова; Науково-педагогічна бібліотека м. Миколаєва; Миколаївська обласна бібліотека для юнацтва; Миколаївська обласна бібліотека для дітей імені В. Лягіна; Центральна бібліотека імені М. Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва; Центральна міська бібліотека для дітей ім. Ш. Кобера і В. Хоменка; Одеська національна наукова бібліотека; Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олеся Гончара; Херсонська обласна бібліотека для юнацтва імені Б. Лавреньова; Херсонська бібліотека для дітей імені Дніпрової Чайки). Постійно здійснюється робота щодо використання інноваційних результатів практичної діяльності в навчальному процесі, участі фахівців – практиків у розробках практичної частини освітніх модулів з фахових дисциплін.

Таким чином, синергія теоретичної і практичної діяльності дозволяє бібліотекам бути для сучасних студентів своєрідним ареалом засвоєння нових ідей, концепцій, технологій, і це є ефективним комунікаційним середовищем, що дозволяє передавати інноваційний бібліотечний досвід, накопичений в практичній площині в реалії освітнього процесу. В контексті таких професійних комунікацій бібліотеки виступають потужним інформаційним, культурним та освітнім центром, діалоговою платформою між учасниками освітнього процесу.

Співпрацюючи з бібліотеками, кафедра інформаційної, бібліотечної та архівної справи ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» має можливість конструювати нову систему взаємозв'язків між університетом та бібліотеками, між теорією і практикою, традиціями і новаторством. Дуальна модель організації навчального процесу в даному випадку виступає концептуальною та базовою. В її основі — створення оптимальних умов для поєднання теоретичних знань, набутих у формальному навчальному середовищі, з практичними навичками, набутими безпосередньо на робочих місцях. Важливими суб'єктами дуальної моделі навчання виступають: університет, студент (працівник), бібліотека (роботодавець). Їх зусилля повинні бути максимально консолідовані.

Джерела:

1. Амеліна С. М. Особливості дуальної системи вищої професійної освіти у навчальних закладах Німеччини. *Проблеми трудової і професійної підготовки*. 2010. Вип. 15. С. 107–112.

2. Бойчевська І. Роль системи дуальної освіти у професійній підготовці молоді у Німеччині [Електронний ресурс]. URL: <http://bit.ly/2oVgj91>. (дата звернення: 10.01.2018).
3. Дернова М. Г. Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих: європейський досвід. *Освіта дорослих : теорія, досвід, перспективи*. 2014. Випуск 2(9). С. 137–145.
4. Дуальна освіта [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/dualna-osvita>. (дата звернення: 10.01.2018).
5. Кушнарєнко Н. М. Вища бібліотечна освіта України в контексті гендерного підходу. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2014. Вип. 43. С. 69–78.
6. Новальська Т. В. Еволюція вищої бібліотечно-інформаційної освіти в Україні *Бібліотека – відкритий світ: збірник матеріалів V Львівського бібліотечного форуму*. Київ. 2014. С. 32–35.
7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-19 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 10.01.2018).
8. Проект Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. URL: <http://bit.ly/2HMTszO>. (дата звернення: 22.11.2017).
9. Соляник А. А. Культуроцентрическая модель модернизации высшего библиотечно-информационного образования. *Вісник Харківської державної академії культури*. Спецвипуск 40. Харків. 2013. С. 31–41.
10. Яковенко О. Практична підготовка у вищих навчальних закладах Німеччини: особливості дуальної системи. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2012. №1. С. 76–81.

УДК 023.5:[378.018.43:004](045)

Стрілець Наталія Олександрівна

кандидат наук із соціальних комунікацій

Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка, м. Харків, Україна

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК МОЖЛИВІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Професійне навчання вельми важливе для фахівців різних галузей, а особливе значення воно має для бібліотечних працівників, адже запити користувачів змінюються дуже швидко і бібліотекарям потрібно використовувати інноваційні технології. Якщо ще кілька років тому навичок роботи з офісними програмами та e-mail було достатньо, то нині стрімко змінюються не тільки методи роботи з інформацією, а й з'являється необхідність оволодівати різними компетенціями для критичного аналізу та верифікації представленої інформації (постів у соціальних мережах, фотоматеріалів і т.п.).

Дистанційні курси орієнтовані на удосконалення навичок, якими повинні володіти фахівці. Дистанційне навчання може розглядатися як один із варіантів покращення або